

Η ΔΗΘΕΝ ΑΦΟΡΜΗ
Η ΠΡΟΚΑΛΕΣΑΣΑ ΤΗΝ ΑΠΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΟΥ 1363

Ὡς ἀφορμὴ τῆς γνωστῆς καὶ μεγάλης Κρητικῆς ἀποστασίας τοῦ 1363, τῶν εὐγενῶν ἀποίκων Βενετῶν κατὰ τῆς Βενετίας, ἣτις συνετάραξε τὰ θεμέλια τῆς Βενετικῆς ἐν Κρήτῃ κυριαρχίας, θεωρεῖται ἡ ἐπιβολὴ φόρων τινῶν.

Τὴν ἐκδοχὴν ταύτην παραδέχονται ὅλοι οἱ Βενετοὶ ἱστορικοὶ, μηδενὸς ἐξαιρουμένου, καθὼς καὶ οἱ Βενετοὶ χρονογράφοι.

Μεγαλυτέραν σπουδαιότητα διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο ἔχουσιν οἱ σύγχρονοι χρονογράφοι Νικόλαος Τριβιζάνος καὶ Λαυρέντιος de Monacis. Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος ἐ χρημάτισε προνοητῆς ἐν Κρήτῃ ἀπὸ τοῦ 1365 μέχρι τοῦ 1367, δηλαδὴ ἀπὸ τῆς καταστολῆς τῆς σιάσεως. Ὁ Τριβιζάνος οὕτως ἐνήργησε μετὰ τῶν συναδέλφων του τὰς ἀνακρίσεις καὶ συνέλαβε καὶ κατεδίκασεν εἰς θάνατον τοὺς ἀδελφοὺς Καλλέργην καὶ τὸν Τίτον Βενιέρην, ἐπομένως ἦτο εἰς θέσιν νὰ γνωρίξῃ λεπτομερῶς τὰ διατρέξαντα ἐν Κρήτῃ.

Τὸ μέρος τοῦ χρονικοῦ τοῦ Τριβιζάνου, τοῦ τόσον πολυτίμου διὰ τὴν κρίσιμον ταύτην περίοδον τῆς Κρητικῆς ἱστορίας, ἐδημοσιεύθη ἐν στενῇ περιλήψει, διὰ πρῶτην φοράν, εἰς τὸ ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος τοῦ 1928¹.

Ὁ δὲ Λαυρέντιος de Monacis ἐ χρημάτισε καγκελλάριος τῆς μεζονος καγκελλαρίας Κρήτης ἀπὸ τοῦ 1400, ἔγραψε δὲ τὸ χρονικόν του περὶ τὸ 1416. Ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του, ὁ Monacis ὑπῆρξεν ἐνημερότατος τῶν Κρητικῶν ὑποθέσεων, διότι εἶχεν εἰς τὴν διάθεσιν αὐτοῦ τὸ ἀρχεῖον τῆς Κρήτης, τοῦ ὁποίου πρῶτος ἐποιήσατο χρῆσιν, πρὸς ἱστορικὴν συγγραφὴν. Τὸ χρονικόν τοῦ Monacis ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ σειρᾷ τῶν *Regum Italicarum scriptorum* τοῦ Muratori, ὡς παράρτημα τοῦ 8^{ου} τόμου, ἐπιμελεία τοῦ σοφοῦ ἱστορικοῦ Φλαμινίου Κορνηλίου.

Ἡ γνώμη μου ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, δηλαδὴ περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἀποστασίας, διευτυπώθη κατηγορηματικῶς ἐν τῷ προαναφερομένῳ ἄρθρῳ μου τοῦ ἡμερολογίου τῆς Μ. Ἑλλάδος τοῦ 1928 «Ἡ Κρητικὴ ἀποστασία τοῦ 1363». Ἐν τούτῳ συμπεραίνω ὅτι: «παρ' ὅλα τὰ πολυάριθμα δημοσιεύματα, τὸ ζήτημα τοῦτο οὐδόλως ἐξηγητλήθη, διότι παραμένουσιν εἰσέτι ἀνέκδοτα

---

¹ Σελ. 249 κέξ.

τὰ πλείστα τῶν διασωθέντων ἐγγράφων¹. Διὰ τῆς μελέτης τούτων, θέλει ἔξαρθῆ, ἔξαντλουμένου τοῦ ζητήματος, ὄχι μόνον ὁ πατριωτισμὸς τῶν Ἑλλήνων Κρητῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ διανοητικὴ αὐτῶν ὑπεροχὴ ἀπέναντι τῶν Βενετῶν. Θέλει ἀποδειχθῆ δηλαδὴ, ὅτι ἡ ἀποστασία ἐκείνη τῶν Βενετῶν εὐγενῶν ἀποίκων, δὲν εἶχε μόνον καὶ πραγματικὸν ἐλατήριον τὴν ἐπιβολὴν τοῦ νέου φόρου, ἀλλ' ὅτι οἱ Ἕλληνες βαρέως φέροντες τὸν ξένον ζυγόν, πρὸ πάντων μετὰ τὴν ἐπαίσχυντον ἐκδίωξιν τῶν Φράγκων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εὗρον κατάλληλον τὴν εὐκαιρίαν, ἔνεκα τῆς ἐπιβολῆς τῶν φόρων, ὅπως πείσωσι καὶ παρασύρωσι τοὺς Βενετοὺς ἀποίκους εἰς ἔκρηξιν τῆς ἐπαναστάσεως. Πρὸς τοῦτο ὑπεσχέθησαν δῆθεν εἰς αὐτοὺς τὴν ἀνεξάρτητον κυριαρχίαν τῆς νήσου, κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῶν ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου, πράγματι ὅμως ἐν περιπτώσει ἐπιτυχίας τοῦ κινήματος νὰ ἐπιδιώξωσι τὴν ἔνωσιν μετὰ τῆς αὐτοκρατορίας.

Τὸ συμπέρασμα τοῦτο καθίσταται φανερὸν καὶ ἐκ τῶν γεγονότων, τὰ ὅποια ἠκολούθησαν. Οἱ εὐγενεῖς Βενετοί, ἅμα ὡς ἀντίκρουσαν τοὺς στρατιώτας τοῦ Βερμίου, παρεδόθησαν ἄνευ ἀντιστάσεως, δειλιάσαντες καὶ ἐγκαταλείψαντες τὴν χώραν πρὸς λεηλασίαν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς μισθοφόρους. Οὗτω κατεστάλη ἀδόξως ἡ τοσοῦτον διατυμπανισθεῖσα ὑπὸ τῶν Βενετῶν ἀποστασία, ἔνεκεν τῆς δειλίας, ἣν ἔδειξαν οἱ εὐγενεῖς Βενετοὶ ἀποστάται. Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἀποστασία κατεστάλη, ἡ ἐπανάστασις ἐξηκολούθησε νὰ ὑποφώσκη εἰς τὰ στήθη τῶν Ἑλλήνων, οὔτινες ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἐλευθερίας των², ἐκήρυσαν αὐτήν, ὡς παρουσιάσθη αὐτοῖς ἡ εὐκαιρία, ἀρχομένου τοῦ 1365, ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τῶν ἀδελφῶν Ἰωάννου καὶ Γεωργίου Καλλεργῶν. Πρὸς καταστολὴν ταύτης οἱ σκληροὶ Βενετοὶ μετεχειρίσθησαν ἀπάνθρωπα μέσα, ἐπυρπόλησαν χωρία, κατέστρεψαν κτήματα καὶ πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων ἐφόνευσαν, εἰς οὐδὲν ὅμως ἴσχυσαν τὰ μέσα ταῦτα, διότι ἡ ἐπανάστασις παρετείνεται ἐπιφόβως διὰ τοὺς Βενετούς, κατεστάλη δὲ τότε μόνον, ὅτε ἤρχισαν οἱ Βενετοὶ τὴν μετάκλησιν μισθοφόρων Τούρκων ἐκ Μ. Ἀσίας. Φόβος ἠνάγκασε καὶ τοὺς Κρήτας νὰ ὑποχωρήσωσιν, ἀλλ' ὁ φόβος αὐτῶν ἦτο ἐκ διαμέτρου ἀντίθετος τοῦ φόβου τῶν Βενετῶν εὐγενῶν, διότι τὸ φάσμα νέας, ἴσως σκληροτέρας τυραννίας, ἠνάγκασε τοὺς Κρήτας νὰ παραδοθῶσιν».

Ἐπίσης καὶ ὁ Β. Ψιλάκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ του τῆς Κρήτης τὴν αὐτὴν περιτοὴν γνώμην ἐκφράζει, ὅτι δηλαδὴ οἱ Βενετοὶ ἄποικοι ἐξελληνισθέντες σχεδὸν δι' ἐπιγαμιῶν καὶ ἄλλων σχέσεων ἐπηρεάσθησαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατοίκων, ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα διὰ τὴν μητρόπολιν καὶ ἐξεδήλωσαν ταῦτα ἐμπράκτως, ὡς ἡ εὐκαιρία παρουσιάσθη.

¹ Τὰ libri secretorum Collegii τοῦ Βενετικοῦ ἀρχείου καὶ τὰ Libri bannorum τοῦ ἀρχείου τοῦ Δουκῆ τῆς Κρήτης.

² Ὅρα Romanin, Storia documentata di Venezia. Tom. III, σελ. 226 Β' ἐκδόσεως.

Ἐνταῦθα ὁμως δὲν ἔχω σκοπὸν νὰ γράψω τὴν ἱστορίαν τῆς ἀποστασίας ἐκείνης, ἣτις πρὸς τοῦτο ἔχει ἀνάγκην τῆς μελέτης τῶν δύο libri secretorum collegii, τῶν μόνων τὰ ὁποῖα διεσώθησαν ἐκ τῆς πολυτίμου ταύτης σειρᾶς καὶ τὰ ὁποῖα ἀποκλειστικῶς περιλαμβάνουσι ἐγγράφα ἀφορῶντα εἰς τὴν ἀποστασίαν ἐκείνην. Σκοπὸς τοῦ σημειώματος τούτου εἶναι νὰ δημοσιεύσω τὴν ἀπόφασιν τῆς Βενετικῆς Γερουσίας, δι' ἣς ἐπεβλήθησαν οἱ φόροι ἐκεῖνοι, οἱ θεωρούμενοι ὡς προκαλέσαντες τὴν ἔκρηξιν τῆς ἀποστασίας.

Ἄς ἴδωμεν ὁμως προηγουμένως τί γράφει ἀνώνυμος χρονογράφος τῆς ἐποχῆς, τοῦ ὁποίου τὸ χρονικὸν οὐδέποτε ἐξεδόθη.

Τῷ 1363 ὁ λιμὴν τοῦ Χάνδακος εὐρίσκετο εἰς κακὴν κατάστασιν, ἡμέρα δὲ τῇ ἡμέρᾳ ἐκινδύνευε νὰ καταστραφῇ. Ἐνεκα τούτου ἡ Γερουσία τὴν 4^{ην} Ἰουλίου ἀπεφάσισε τὴν ἐπισκευὴν αὐτοῦ. Πρὸς τοῦτο ἐπέβαλεν ἐπὶ τῶν οἴνων τῶν ἐκ Κρήτης ἐξαγομένων, πλὴν ἐκείνων οἵτινες εἶχον προορισμὸν τὴν Βενετίαν, δασμὸν 1½ ὑπερπύρου κατὰ βαρέλλαν. Ἡ ἀπόφασις αὕτη δημοσιευθεῖσα ἐν Χάνδακι, ἀπεκρούσθη ὑπὸ τοῦ πλείστου μέρους τῶν εὐγενῶν τιμαριούχων καὶ τῶν ἀστῶν Βενετῶν. Τούτους προσεπάθησε νὰ πείσῃ ὁ σὲρ Λουνάρδος Δάνδολος, δούξ, μετὰ τῶν συμβούλων του, ὅτι εἶχον καθήκον νὰ συναινέσωσι, διότι ὁ δασμὸς ἐπεβλήθη πρὸς ὄφελος τῆς νήσου καὶ τῆς πόλεως. Οὗτοι ὁμως ἀπήντησαν ὅτι, συμφώνως πρὸς τὰς παραχωρήσεις, αἵτινες ἐγένοντο εἰς τοὺς πρώτους ἀποίκους, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιβληθῇ οὐδεὶς δασμὸς.

Ὁ Δούξ ἀνταπήντησεν, ὅτι ἡ Βενετία ναὶ μὲν παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς τὰ τιμάρια, ἐπεφύλαξεν ὁμως δι' ἑαυτὴν τὸ κυριαρχικὸν δικαίωμα, τὸ ὁποῖον πολλάκις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐφήρμοσεν, ἐπιβάλλουσα δασμούς, κατὰ τῶν ὁποίων οὐδεὶς ποτε ἀντέτεινε. Διὰ τοῦτο συνεβούλευσεν αὐτούς, ὅπως ὑποκύψωσιν εἰς τὰς ἀποφάσεις τῆς αὐθεντίας. Οἱ τιμαριούχοι τότε ἀπεχώρησαν καί, συνελθόντες εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Τίτου, ἀπεφάσισαν νὰ ἀποστείλωσι τελεσίγραφον εἰς τὸν Δοῦκα, ὅπως ἀνακόψῃ τὴν ἐπιβολὴν τοῦ δασμοῦ, διότι σκοπὸν εἶχον νὰ ἐκλέξωσιν εἴκοσιν ἀντιπροσώπους καὶ τοὺς ἀποστείλωσι πρὸς τὴν αὐθεντίαν. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἤθελον ἐπαναστατήσῃ. Πρὸς τούτοις ὁ δούξ διεμήνυσεν ὅτι ὤφειλον νὰ ὑπακούσωσιν, ἄλλως θὰ ἐθεώρῃ αὐτοὺς ἐκτὸς τοῦ νόμου προκηρύσσων τὴν κεφαλὴν αὐτῶν καὶ δημεύων τὰ τιμάρια. Συγχρόνως ἐδημοσίευσεν ἐκ νέου τὴν ἀπόφασιν τῆς Γερουσίας καὶ διέταξεν αὐτοὺς νὰ διαλυθῶσιν.

Εἰς ἀπάντησιν τῆς προσκλήσεως ταύτης οἱ ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Τίτου συγκεντρωθέντες, τριάκοντα τὸν ἀριθμὸν (εἰς τὸ χρονικὸν κατονομάζονται, εἶναι δὲ τὰ γνωστὰ ὀνόματα τῶν ἀρχηγῶν τῆς ἀποστασίας), ὄρκισθησαν τὴν ἀποστασίαν κατὰ τῆς μητροπόλεως, ἀφ' οὗ ἐψάλη ἡ λειτουργία

Περίληψις τῆς ἀποφάσεως τῆς γερουσίας

1363. 1ης Ἰνδικτιῶνος

8 Ἰουνίου.

Δασμοὶ Κρήτης.

Ἀποφασίζεται :

Ἐξετασθέντες οἱ δασμοὶ οἱ ἐπιβληθέντες ὑπὸ τοῦ Δουκὸς καὶ τῶν συμβούλων Κρήτης, ὑπὲρ τῶν ἔργων, τὰ ὅποια πρόκειται νὰ ἐκτελεσθῶσι, δὲν ἐνεκρίθησαν ὑπὸ τῆς Γερουσίας, ἂν καὶ αὕτη εἶναι πεπεισμένη, ὅτι ὅσα ἐνήργησαν οὗτοι, ἐνήργησαν ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι καλῶς ἔπραξαν. Ἐνεκα τούτου ἀνακαλοῦνται ἐν ὄλῳ οἱ ἐπιβληθέντες δασμοὶ καὶ τίθενται ἐν ἐνεργείᾳ τοῦ λοιποῦ ὅσα κατωτέρω καθορίζονται.

1^{ον} Οἱ ξένοι, οἵτινες πρότερον ἐπλήρωνον διὰ τὴν ἐμπορίαν 2^ο/ο ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων των, κατὰ τε τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν, θὰ πληρώσωσι τὰ δύο ταῦτα ^ο/ο, ὡς διετάχθη ἄλλοτε.

2^{ον} Ὡσαύτως πάντες οἱ ὑπήκοοι, τόσον οἱ ἐκ Κρήτης ὅσον καὶ οἱ ἐκ Βενετίας καὶ οἱ ἄλλοθεν θὰ πληρώνωσι διὰ τὴν ἐν Κρήτῃ ἐμπορίαν 1^ο/ο ἐφ' ὄλων τῶν ἐμπορευμάτων, τὰ ὅποια ἐξάγουσιν ἐκ Κρήτης, ἢ εἰς αὐτὴν εἰσάγουσιν, ὡς ἀπεφασίσθη ἄλλοτε.

3^{ον} Ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τοῦ ἐλαίου τοῦ εἰσαγομένου εἰς Κρήτην, ἐν ἀναλογίᾳ γροσίων δύο ἀνὰ μέτρον.

4^{ον} Ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τοῦ οἴνου τοῦ πωλουμένου λειανικῶς ἐν Κρήτῃ, ἥτοι τὸ 20^ο/ο τὸ εἰσπραττόμενον ἐν καιρῷ πολέμου θὰ περιορισθῇ εἰς μόνον 10^ο/ο, ὡς ἀπεφασίσθη ἄλλοτε.

5^{ον} Ὡσαύτως ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τοῦ Κρητικοῦ οἴνου, τοῦ ἐξαγομένου ἐκ Κρήτης ὅθεν δήποτε μεταφερομένου, πλὴν τῆς Βενετίας, γροσίων δύο δι' ἕκαστον βιγόντιον, ὡς ἄλλοτε ἀπεφασίσθη.

6^{ον} Ἐπιβάλλεται προσέτι δασμὸς ἐπὶ τοῦ Μονεμβασιωτικοῦ οἴνου, τοῦ ἐξαγομένου ἐκ Κρήτης, πρὸς μεταφορὰν ὅθεν δήποτε, πλὴν τῆς Βενετίας, γροσίων τριῶν δι' ἕκαστον βιγόντιον¹, ὡς προὔπηρχεν.

7^{ον} Ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τοῦ τυροῦ, τοῦ μεταφερομένου ἐκ Κρήτης ὅπου δήποτε, πλὴν τῆς Βενετίας, ὑπερπύρου ἑνὸς κατὰ χιλιάδα, ὡς ἄλλοτε διετάχθη.

8^{ον} Ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τοῦ σιδήρου, τοῦ ἐξαγομένου ἐκ Κρήτης καὶ μεταφερομένου εἰς ἄλλο μέρος, πλὴν τῆς Βενετίας, ὑπερπύρου ἑνὸς δι' ἑκάστην χιλιάδα, ὡς ἄλλοτε ἐπεβλήθη.

¹ Bigontio = κάδος ξύλινος πρὸς καταμέτρησιν οἴνου καὶ σταφυλῶν. Εἶναι καὶ σήμερον ἐν χρήσει κατὰ τὸν τρυγητόν, μὴ χρησιμοποιοῦμενος ὡς μέτρον.

9^{ον} Ἐπίσης ἐπιβάλλεται δασμὸς ὑφασμάτων εἰσαγομένων εἰς Κρήτην ἕξ οὔο δῆποτε μέρους, 1% ἐπὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν, ὡς ἐπεβλήθη ἄλλοτε.

10^{ον} Ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τοῦ εἰσαγομένου εἰς Κρήτην σιδήρου, ὑπερπύρου ἑνὸς ἀνὰ χιλιάδα.

11^{ον} Ἐπίσης ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τῶν ἐμπορευμάτων καὶ τῶν βυτίων ἐν γένει ἐκ γροσίων 18% δι' εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν. Ἐπὶ δὲ τῆς ξυλείας γροσίων 16%.

12^{ον} Ἐπιβάλλεται ἐπίσης δασμὸς δι' ἄλλα ἐμπορεύματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπληρώνητο δασμὸς δύο ὑπερπύρων τοῖς ἑκατόν. Τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα εἰσαγόμενα εἰς Κρήτην ἐπιβαρύνονται μόνον δι' 1%, ὡς ἄλλοτε διετάχθη.

13^{ον} Ἐπίσης ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐπὶ τῶν δερμάτων. Δι' ἕκαστον ἀκέραιον κατεργασμένον δέρμα¹ θὰ πληρώνωνται μικρὰ 8, ἕξ ὧν θὰ λαμβάνωσι τρία οἱ σφραγισαί, τὰ δὲ ὑπόλοιπα θὰ εἶναι ὑπὲρ τῆς κοινότητος. Δι' ἕκαστον δὲ δέρμα² νὰ πληρώνωνται μικρὰ τρία, ἕξ ὧν θὰ λαμβάνωσι ἑνὸς οἱ σφραγισαί.

14^{ον} Ἐπιβάλλεται ὡσαύτως φορολογία εἰς τοὺς μεσίτας, καὶ ἀντὶ τῶν 3 γροσίων ἀνὰ ἑκατὸν ὑπέρπυρα, τὰ ὁποῖα ἤδη λαμβάνουσι παρὰ τοῦ πωλητοῦ καὶ ἄλλα τόσα παρὰ τοῦ ἀγοραστοῦ, θὰ λαμβάνωσιν εἰς τὸ ἕξῃς γροσία 4 παρ' ἑκάστου τῶν μερῶν. Τοῦ ἐπὶ πλεόν τούτου οἱ μεσίται οὐδὲν δικαιῶνται.

15^{ον} Ἐπίσης ἐπιβάλλεται δασμὸς ἐφ' ὄλων τῶν ἀλιπάστων ἰχθύων, τοῦ τυροῦ, τῆς μυζήθρας, τῶν πωλουμένων λειανικῶς, πλὴν τῶν ἤδη καταβαλλομένων, μικρῶν³ τεσσάρων δι' ἕκαστον ὑπέρπυρον, συμπεριλαμβανομένων ἐν τῷ δασμῷ τούτῳ τῶν κατεψυγμένων ἰχθύων καὶ τῶν παρεσκευασμένων εἰς ὄξος (ἴσως μαρινάτων).

16^{ον} Διατάσσεται ἐπὶ πλεόν, ὅτι ἕκαστον πλοῖον χωρητικότητος μέχρις 100.000 ὀφείλει νὰ πληρώνη δικαίωμα ἀγκυροβολίας ὑπέρπυρον ἓν, ἀνωτέρας δὲ χωρητικότητος ἐπίσης ὑπέρπυρον ἓν ἀνὰ ἑκάστην ἑκατοντάδα χιλιάδων, ἐὰν δὲ ἡ χωρητικότης εἶναι ἀνωτέρα εἰς κλάσμα τῶν 100.000, τότε ἡ φορολογία εἶναι ἀνάλογος, τιθεμένης ὡς βάσεως τοῦ ἑνὸς ὑπερπύρου ἀνὰ ἑκάστην ἑκατοντάδα χιλιάδων.

Τὰ ἀγκυροβόλια ταῦτα ἀποβλέπουσιν εἰς τὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα φορτώνουσι καὶ ἐκφορτώνουσι εἰς τὸν κατεστραμμένον λιμένα τοῦ Χάνδακος. Εἰς τὰ πλοῖα ταῦτα δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ ἀκτοπλοῦντα τὴν νῆσον Κρήτην, χωρητικότητος περίπου εἴκοσι χιλιάδων. Ἐὰν ὅμως ἡ χωρητικότης καὶ τούτων εἶναι 100.000 καὶ ἄνω, θὰ πληρώνωσιν ἀναλόγως τῶν ἄλλων πλοίων.

¹ Corio = cuoio Ἴτ. cuir Γαλλ.

² Pellis = δορά, δέρμα μετὰ μαλλίου.

³ Parvum = μικρόν, εἶναι τὸ ἑκατοστὸν τοῦ ὑπερπύρου.

Εἰς τὴν φορολογίαν ταύτην δὲν συμπεριλαμβάνονται τὰ δῶρα πρὸς τὴν διοίκησιν Κρήτης καὶ τοὺς ὑπαλλήλους αὐτῆς.

17^{ον} Πάντες οἱ ἀνωτέρω δασμοὶ θὰ εἶναι ἀπαιτητοὶ ἐπὶ διαιτίαν καὶ πλέον, ἐφ' ὅσον δὲν καταργοῦνται. Μέχρι λήξεως τῆς διαιτίας ὅμως δὲν δύναται νὰ καταργηθῶσι, νὰ μειωθῶσιν ἢ νὰ μεταβληθῶσιν ἐπὶ ποινῇ λιτρῶν 500 δι' ἕκαστον σύμβουλον, πρόεδρον, σοφὸν ἢ ἄλλον προτείνοντα ἢ ἀποδεχόμενον.

Πρὸς εἰσπραξιν τῶν ἀνωτέρω δασμῶν καὶ φόρων θὰ ἐκλεγῶσιν ἐν τῷ Μ. Συμβουλίῳ, ὡς συνήθως, τρεῖς ταμίαι ἐν Κρήτῃ, ἐπὶ τοῖς καθοριζομένοις ὅροις καὶ μισθῷ. Οἱ ταμίαι οὗτοι θὰ συμμορφῶνται πρὸς τὰς προγενεστέρας ὁδηγίας τῶν ταμιῶν.

Πλὴν τούτων ἀποφασίζεται, ὅπως τοῦ λοιποῦ ἔξ ὄλων τῶν προστίμων τῶν εἰσπραττομένων, οἱ ταμίαι λαμβάνωσι μόνον τὸ τέταρτον, ἀντὶ τοῦ ὄλου, καὶ τοῦτο ὑπὲρ τῆς κοινότητος.

ΕΓΓΡΑΦΑ

Senato Secreta. Deliberazioni. Misti. Ro 31. fo 16to.

MCCCLXIII Indictionis primae. Die octavo mensis Junii.

Datia Crete.

Capta.

Intellectis et examinatis datis nuper impositis per Ducham et consiliarios Crete, et litteris suis missis super dicto facto. Vadit pars quod respondeatur eis, quod intelleximus seriatim omnia gesta per eos, tam de datis impositis, quam provisionibus ordinatis, quibus plene, intellectis, licet certi simus, quod id quod fecerunt; fecerunt in bonam partem, credentes benefecisse, tamen, quia habita examinatione, super laboreris fiendis, terminatis per eos et tenendis in ordinem et contio, apparuit nobis aliter providere. Propterea pro bono dictorum laboreriorum revocavimus et revocamus in totum datia imposita per eos que intendimus exigere et observari, decetero ut inferius continetur.

Videlicet:

1° Quod forenses qui prius, solvebant de comercio, duo pro centenario de mercibus suis, ad introitum et exitum, debeant solvere ipsa duo sicut fuit alias ordinatum.

2° Item quod omnes fideles, tam de Creta quam de Venetia et aliunde, solvant commercium in Creta unum pro centenario de omnibus mercationibus, quas extrahent de Creta, et illuc conducent undecumque, sicut alias captum fuit.

3° Quod imponatur datium oleo, quod conducetur Candidam, ad rationem grossorum duorum pro quolibet metro.

4° Insuper imponatur dacium, vino quod vendetur ad spinam in Cretam, videlicet quod, sicut tempore guerre solvebantur XX pro centenario. Ita solvantur solum, X sicut alias fuit ordinatum.

5° Item imponatur datium vino Cretensi, quod extrahetur de Creta, pro portando in omnem partem excepto Venetias, de grossis duobus pro bigontio sicut fuit captum alias.

6° Quod imponatur etiam dacium vino Monavaxie, quod extrahetur de Creta, pro portando in omnem partem, excepto Venetias, de grossis tribus pro bigontio, sicut erat alias.

7° Item imponatur datium caseo qui de Creta portabitur, in omnem partem, excepto Venetias, de yperpero uno, pro miliario, sicut alias fuit ordinatum.

8° Quod imponatur etiam datium ferro, quod extrahetur de Creta, et portabitur alio quam Venetias de yperpero uno pro miliario sicut fuit alias impositum.

9° Item imponatur datium pannis qui conducentur in Cretam unicuique, de una pro centenario valoris ipsorum, sicut impositum fuit alias.

f° 16to. 10° Quod imponatur dacium ferro quo conducetur in Cretam de yperpero uno pro miliari.

11° Item imponatur dacium merzariis et botaminibus, de grossis XVIII° pro centenario ad introitum et exitum, Liguaminibus vero de grossis XVI pro centenario sicut scribunt Duca et consiliarii Crete.

12° Item imponatur datium aliis mercationibus de quibus solvebatur datium de yperp. duobus pro centenario, que mercationes conducantur in Cretam, solum de yperp. uno valoris earum, sicut fuit alias ordinatum.

13° Item imponatur dacium pelanimi (?) aptato et coriis quod pro quolibet corio integro, solvantur parvi viii de quibus bulatores habeant parvos tres et alia sint comunis. Quod pro qualibet pellis aptata, solvantur parvi tres, de quibus bulatores habeant unum.

14° Item imponatur datium misetariis quod sicut, ad presens solvantur, grossi tres, per venditorem et totidem per emptorem pro co.yperperum ita solvantur grossi quatuor, pro qualibet parte, et de hac additione sensarii nil habere debeant.

15° Item imponatur dacium, omnibus piscibus salitis, caseo et recocta, que vendentur ad minutum, quod ultra datium, quod solvitur ad presens, pro eis, debeant solvi, parvi quatuor, pro quolibet

yperpero, intelligendo in dicto datio, pisces geladie (?) et asatii (= assatii?) in aceto.

16° Ordinatur insuper, quod quodlibet navigium portate usque centum miliaria, solvere debeat, pro arboragio¹ yperperm unum, et a centum miliaria supra, solvere debeant yperperum unum, pro quolibet centenario miliariorum. Et si a centum miliaria superius, esset, differentia de quantitate que non iungeret ad centenaria, solvere debeat per ratam sue portate, intelligendo semper quod quodlibet navigium, portate a centum miliaria infra, solvere debeat unum yperperum pro quolibet. Predicta autem navigia que debent solvere dicta arboragia, intelligantur illa que per portus distructus regiminis Crete, caricabunt vel discaricabunt aliquid. Non intelligendo in hiis baschas que navigabuntur per riperiam dicte insule Crete, que sint de portata miliariorum XX vel inde infra, et si fuerint inde supra, solvant per ratam aliorum navigiorum ut dictum est. Reservatis tamen regaliis reginimis Crete et officialium suorum.

17° Et omnia predicta datia, exigantur et durent per duos annos et tantum plus, donec fuerint revocata. Sed usque ad terminum duorum annorum predictorum, non possint in aliquo revocari, diminui vel mutari, sub pena librarum Vicentum pro quolibet consiliario, capita, Sapienti vel alio ponenti, vel consencienti partem in contrarium—46—

De non 1.

non sinceri 7.

Capta.

Quod ut datia et impositiones predictae exigantur cum effectum, elligantur in maiori consilio, per modum solitum, tres comerclarii, in Cretam cum salario et conditionibus solitis, Quibus comerclariis comittantur integraliter, omnia que primo, erant sibi commissa; et ultra illa, ex nunc sit captum pro bono Comunis, quod de omnibus penis eis spectantibus, quas exigent, habeant quartum. Et quia unus comerclarius, fuit alias factus per gratiam per quatuor annos qui complebit cito, fiant pro modo duo comerclarii, et cum ille compleverit, fiet tertius cum conditionibus aliorum. Et non possint dicti comerclarii fieri per gratiam ullo modo, vel aliquis eorum, sub pena librarum C. C. pro quolibet ponente, vel consenciente partem in contrariam, et si consilium est contra revocatur.

ΣΠ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

¹ [= ancorggio?]